

pesnike, ko govori ta slikar o naravi: »O, ko bi drugim mogel dati, da občutijo nje grozo in lepoto, kakor jo občutim jaz; o, ko bi jim mogel dati, da slišijo petje in mrmranje in molk zraka! Ali ne zaznamo v tem neskončnosti same? Ali se ne zgrozimo, ko pomislimo na te svetove svetlobe, ki vstajajo in tonejo, stoletje za stoletjem, neizpremenljivi v svojem redu?« Slikal je tudi slike na noč, ki se zde, kakor bi pele s sencami in lučjo. Nikdar ga pa ne zapelje njegova ljubezen, da bi predstavil individuum zaradi njega samega. Vse se bratski razvršča kot del v celoto. Nič ni le slučajno na svojem mestu, vsak kos je tam, kamor spada po svojem bistvu. Vsaka celota pa kaže zopet dalje, preko sebe na idejo, kakor kaže Milletova pokrajina v one čudovite daljave, ki se zdijo, da jih ne dosega oko, temuž ljubeče čuvstvo.

V središču misli - matice (*pensée mère*) pa stoji povsod človek. Millet, ljubitelj narave, je komaj kdaj naslikal kos zemlje, ki bi ne nosil sledov dela, je komaj kdaj naslikal kos pustinje. Vsa njegova umetnost se peča s poljskim delom, to pa mu je velika vez med zemljo in človekom — narava v posebnem zmislu besede. Do Milleta je bil kmet v umetnosti tepec, kateremu so se smejali, ali pastir s piščaljo in okrašenim klobukom, kakor so ga predstavljali na odru za časa rokoka, ali krotki poštenjak, kakor so ga igrali v času romantike. Millet je stiliziral njegovo trdo delo v mrazu in vročini do dostojanstva in veličine, s pomočjo dela samega. Nikdar ne slika tega določenega kmeta ali one kmetice, temuž sejalcu sploh, pastirico sploh — vedno tip, ki nadomešča vrsto človeka, ali bolje: vrsto dela.

Kdor je vzrastel ob morju ali v široki ravnini, vé, kako v globokem horizontu okrepljena silhueta posameznosti poudari, kako napravi iz konjiča konja in iz mejnika spomenik. Millet porablja to kot sredstvo za monumentalno stiliziranje, ki je tem bolj učinkovito, čim temneje se odbijajo sence od svetlobe. Tudi sicer poenostavlja do najpotrebnejšega, do nevarnosti celo, da deluje obleka in ostale postranske reči bolj kot lise nego kot tvar. Kar pa vedno ohranijo njegove slike, ni zabavnost, prikupnost, ki se jim morda slučajno pridruži, temuž tipičnost, če je prikupna ali ne. Če postanejo roke in noge pri trdem delu grobe in okorne, če postane obraz grd, tedaj tega ne zakrivaj (kajti »ni je lepote razen v resnici«), nasprotno: poudari to lastnost tako, da ne govori samó o sebi, temuž zlasti o silah, ki so jo rodile; da pripoveduje, zakaj je morala nastati; da torej s to izrazitostjo vpliva krepko in slednjič veličastno.« I. C.

Belokranjske narodne pesmi.

V Adlešičih zapisal J. Š.

Lucipeter, varaždinski ban.

Izrasla je vinska rozgva,
Lepa zelena.
Na nji raste holba vinca,
Lepa crlena.
Njega pije Lucipeter,
Varaždinski ban.
Njega kara kralj Matija,
Zemljam poglavar:
»Kaj si storil, Lucipeter,

Varaždinski ban,
Da si zapil isto zlato,
Se za jeden dan?«
»Da ti ljubiš brdarico,
Ki jo ljubim ja,
Ti bi zapil tristo zlatov
Se za jeden dan.
Ti bi zapil konjca vranca,
Zlati buzdovan.«

(Povedal Mate Kozan iz Tribuč.)

Bogata divojka.

Doletela jata golobova
Preko polja na Jankove dvore.
Tel jim Janko perje porezati.
Porezal je svojo desnu ruku.
Pitala ga neg'va stara majka:
»Sinko Janko, da l' te jako boli?«
»Mila majko, ne boli me jako,
Neg' me boli srce za divojko.«
»Sinko Janko, za katero divojko?«
»Mila majko, za unu divojko,
Koja nosi biser okol' vrata,
Biser okol' vrata, dukat do dukata.«

(Zapisała Magda Adlešič iz Burge št. 7.)

Ne da mu je vzeti.

Sporočala rožica divojka:
»Očeš, majko, Ivana ženiti?«
»Još ga neču tri leta ženiti,
Ne četrto do trde jeseni.«
Ive gleda na line gorenje.
»Vrn' se nazad, za Boga, divojka!«
Mrtev Ive u gradovi leži.
Kad' je ona u gradove došla,
Ga je triput šetom obšetala,
Četrty put čez njega pala.
Kada so ji na pokop nosili,
Junaka so deli od sunca izhoda,
I divojko od sunca zahoda.
Iz junaka raste trta muškateljna,
Iz divojke roža kopinova.
Još se trta okol' rože vije,
Kak se junak okol' divojčice.

(Povedala Kata Ivec iz Tribuč št. 55.)

Kolovska.

Divji jelen Boga moli,
Da mu Bog da zlate roge,
Da bi črno goro podvalil.
Da bi vidil, kudaj konjci vinkajo,
Ki po devojko idejo.
Kad' so mene prošili,
Žute tunje sádili.
Kad' so po me hódili,
Žute tunje trgali.
Kad' so mene vódili,
Žute tunje hítali.
Kud' so tunje padale,
Tudaj zemlja pucala.

(Povedala Kata Ivec iz Tribuč št. 55.)